

به نام یزدان پاک

گزارش تحلیلی وضعیت صنعت

کنسرو ماهی

«آمرداد ماه ۱۳۹۹»

«چکیده»

صنعت کنسرو ماهی به دلیل اشتغال زایی قابل توجه و تولید محصولی سالم و مغذی با ماندگاری بالا و دسترسی آسان و نقش اساسی آن در تأمین امنیت غذایی جامعه بویژه اقشار متوسط به پایین و نیز اهمیت استراتژیک آن به عنوان ذخایر مراکز نظامی و امدادی در مواقع بحران از جمله جنگ و بلایای طبیعی، باید به صورت ویژه مورد توجه و حمایت قرار گردد.

به دلیل چالش‌ها و مشکلات فراروی این صنعت در حال حاضر تنها حدود ۲۰ درصد کارخانجات کنسرو ماهی کشور با ظرفیت حدود یک سوم خود مشغول به فعالیت هستند.

مصرف سرانه ماهی در کشور در مقیاس جهانی بسیار پایین بوده و از این حیث ایران در جایگاه صدم جهان قرار دارد اما مصرف سرانه کنسرو ماهی در کشور در مقیاس جهانی از جایگاه مناسبی برخوردار است به گونه‌ای که ایران از این حیث در رتبه چهارم جهان قرار می‌گیرد. این امر به دلیل طعم خوشایند کنسرو ماهی تون داخلی و کوشش تولیدکنندگان در تولید محصولی متناسب با ذائقه مردم و تنوع بخشی در محصولات ایجاد شده است اما قیمت مناسب کنسرو ماهی را نیز در این میان نباید از نظر دور داشت. شوربختانه در سال‌های اخیر به دلیل افزایش قیمت مصرف‌کننده کنسرو ماهی ناشی از افزایش قیمت ماهی تون، تولید و مصرف کنسرو ماهی در کشور از میزان سالانه حدود ۶۰۰ میلیون کنسرو به زیر ۳۰۰ میلیون کنسرو کاهش پیدا کرده است.

با مطالعه آمار و اطلاعات موجود می‌توان دریافت که میزان واردات تون ماهیان ارتباط معناداری با کاهش قیمت ماهی تون صید داخل و در نتیجه کاهش قیمت مصرف‌کننده کنسرو ماهی تون داشته است. در سالهایی که امکان واردات تون ماهیان با قیمت مناسب فراهم بوده است، قیمت مصرف‌کننده کنسرو ماهی ثابت داشته و تولید و مصرف این محصول نیز افزایش چشمگیری یافته است.

از آنجا که تراز تجاری صنعت آبریان کشور در مجموع مثبت می‌باشد ضروری است که بخشی از ارز آوری این صنعت، به واردات تون ماهیان اختصاص یابد.

سامان بخشی کمی و کیفی صید داخلی تون ماهیان از طریق راه‌اندازی سامانه جامع ردیابی تون ماهیان و توجه ویژه به صادرات کنسرو ماهی نیز در این میان از اهمیت بسزایی برخوردار است.

چند راهکار عملیاتی جهت حل بحران صنعت کنسرو ماهی کشور در صفحه انتهایی گزارش مورد اشاره قرار گرفته است.

«اهمیت صنعت کنسرو ماهی»

امروزه صنایع تبدیلی از جمله صنعت کنسروسازی، به دلیل نقش مهم آن در توسعه دو بخش بزرگ اقتصاد یعنی کشاورزی و صنعت، از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد.

اشتغال قابل توجه، توسعه متوازن کشاورزی و صنعت، کاهش ضایعات، تأمین امنیت غذایی جامعه و ده ها دستاورد مهم دیگر را می توان در زمره موارد اهمیت این صنعت برشمرد.

در این میان صنعت کنسرو ماهی را باید در جایگاهی ممتاز قرار داد چرا که کنسرو ماهی یکی از سالمترین محصولات صنایع غذایی کشور محسوب می شود، زیرا ماده اولیه اصلی این محصول را ماهی تشکیل می دهد که همواره از آن تحت عنوان غذای سلامتی یاد می شود. همچنین در فرآیند تولید کنسرو ماهی، به دلیل وجود فرآیند حرارتی (استریلیزاسیون) به هیچگونه ماده نگهدارنده ای نیاز نمی باشد.

ماندگاری بالا، قابلیت حمل و نقل آسان و در دسترس بودن در همه شرایط، فارغ از زمان و مکان، از دیگر مزایای کنسرو ماهی محسوب می شود.

این صنعت از یک سو موجبات توسعه و رونق حلقه پیشین یعنی صید و صیادی را فراهم می سازد و از دیگر سو، با تولید محصولی سالم و مقوی، نقش مهمی در امنیت غذایی و تأمین پروتئین ارزان برای اقشار متوسط به پائین جامعه به عنوان حلقه پسین، ایفا می نماید.

اشتغال زایی قابل توجه این صنعت ویژگی بارز دیگری است که اهمیت آن را دو چندان می کند، بویژه از آنجا که بیشتر کارخانجات کنسرو ماهی در مناطق کمتر برخوردار کشور مستقر شده اند.

در کنار همه این ویژگی ها، نقش استراتژیک کنسرو ماهی (به عنوان ذخایر مراکز نظامی و امدادی) در مواقع بحرانی از قبیل جنگ و بلایای طبیعی نیز نباید مورد غفلت واقع شود.

اخیراً بحران جهانی بیماری کووید ۱۹ و اهمیت مصرف محصولات کنسروی بویژه کنسرو ماهی که به عنوان یک غذای کامل می تواند نقش مهمی در تأمین امنیت غذایی جامعه ایفا کند، شایستگی این صنعت را جهت توجه بیشتر و حمایت ویژه به اثبات رساند.

خلاصه آن که ماهی تون مانند ماهی سفید یا ماهی سالمون، یک کالای لوکس و لاکچری محسوب نمی شود بلکه ماهی تون ضمن ایجاد اشتغال قابل توجهی در مناطق محروم کشور، به مصرف اقشار ضعیف جامعه می رسد.

«وضعیت موجود»

بر اساس آمارهای موجود، در حال حاضر بیش از ۱۳۵ کارخانه تولید کنسرو ماهی با ظرفیت تولید سالانه بیش از ۹۰۰ میلیون قوطی کنسرو در کشور وجود دارد که شوربختانه به دلیل شرایط کنونی حاکم بر اقتصاد کشور، بویژه در تابستان امسال تنها کمتر از ۳۰ کارخانه و آنهم تنها با حدود یک سوم ظرفیت خود مشغول به فعالیت هستند. پراکندگی کارخانجات کنسرو ماهی در سطح کشور در جدول شماره ۱ آمده است.

استان	تعداد واحد
سیستان و بلوچستان	۲۸
خوزستان	۲۳
مازندران	۱۲
اصفهان	۱۰
هرمزگان	۱۰
تهران	۸
بوشهر	۸
گیلان	۷
یزد	۷
قزوین	۷
فارس	۵
ایلام	۳
آذربایجان غربی	۲
قم، کردستان، مرکزی، لرستان، اردبیل، آذربایجان شرقی	۱
هرکدام	۱

(جدول شماره: ۱)

«مصرف سرانه»

بر اساس برآوردهای برخی منابع و اطلاعات FAO، ایران پس از اتحادیه اروپا، آمریکا و کانادا با حدود یک کیلوگرم، بالاترین مصرف سرانه کنسرو ماهی تون را داراست. این رقم برای اتحادیه اروپا ۲/۷، ایالت متحده ۱/۸، و برای کانادا حدود ۱/۵ کیلوگرم است.

آنچنانکه ملاحظه می شود سرانه مصرف کنسرو ماهی در ایران به نسبت سرانه مصرف جهانی قابل توجه می باشد و این در حالی است که سرانه مصرف ماهی در کشور حدود نصف سرانه مصرف جهانی است.

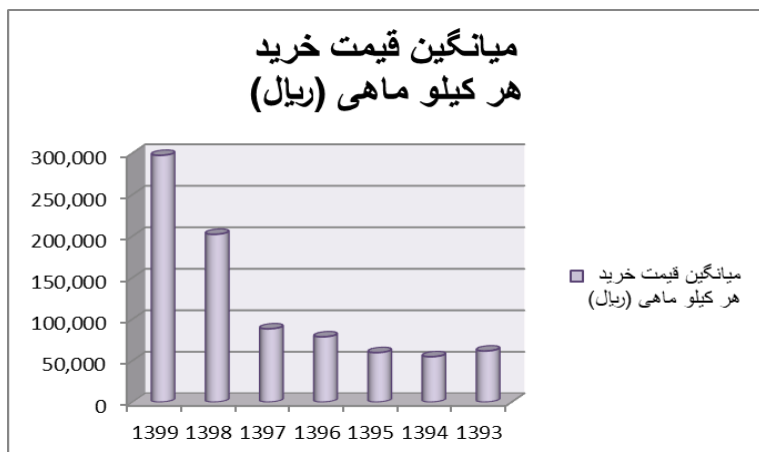
بر اساس آمار رسمی، مصرف سرانه ماهی در ایران در سال ۱۳۹۷ حدود ۱۲/۱ کیلوگرم بوده است و مصرف سرانه جهانی ماهی در سال ۲۰۱۸ حدود ۲۰/۲ کیلوگرم گزارش شده است.

آمارهای تجمیعی FAO نشان می دهد جایگاه ایران در مقدار مصرف سرانه آبزیان رتبه صدم جهان می باشد، این در حالی است که ایران از نظر سرانه مصرف کنسرو ماهی در رتبه چهارم دنیا قرار دارد. بنابراین نقش صنعت کنسرو ماهی در آشتی دادن ذائقه مردم با مصرف ماهی و در نتیجه افزایش سرانه مصرف ماهی انکار ناپذیر می نماید. یادآور می شود ترویج مصرف ماهی به عنوان جایگزین گوشت قرمز، همواره از اولویت های دولت و مورد تأکید وزارت بهداشت و سازمان شیلات ایران بوده است.

بر اساس برآوردهای موجود در سالهای ۹۳ تا ۹۶، سالانه حدود ۵۰۰ تا ۶۰۰ میلیون کنسرو ماهی در کشور تولید شده است، اما از سال ۹۷ به بعد به دلیل افزایش قیمت ماهی و در نتیجه افزایش قیمت مصرف کننده کنسرو ماهی، تیراژ تولیدی سیر نزولی یافته و بر اساس تخمین های فعلی به زیر ۳۰۰ میلیون کنسرو در سال کاهش یافته است.

این در حالی است که با توجه به استقبال اکثریت جامعه از طعم کنسرو ماهی تون و نیز اقدامات اثر بخش تولیدکنندگان در ترویج بیشتر مصرف کنسرو ماهی از جمله استفاده از درب آسان باز شو و تنوع بخشی محصولات کنسرو ماهی با طعم های مختلف (روغن زیتون، شویدی، فلفلی، سیر و فلفل، لوبیا ماهی و....) و با عنایت به ظرفیت سازی خوب کشور، امکان تولید بیش از ۸۰۰ میلیون کنسرو ماهی در کشور دور از دسترس نمی باشد.

نکته مهم در این میان قیمت مصرف کننده کنسرو ماهی می باشد. چنانچه میانگین قیمت خرید هر کیلوگرم ماهی صید داخل (جدول شماره ۲) و نیز متوسط قیمت مصرف کننده کنسرو ماهی (جدول شماره ۳)، در سالهای ۹۳، ۹۴ و ۹۵ مورد توجه قرار گیرد، ثبات نسبی قابل توجهی به چشم می خورد که این خود به افزایش تولید و مصرف کنسرو ماهی در این سالها منجر شده است. اما شوربختانه از سال ۹۷ به بعد به دلیل تصمیمات اشتباه مراجع ذیربط، این روند جهت معکوس یافته و در نتیجه این غذای کامل و سالم به دلیل افزایش قابل توجه قیمت مصرف کننده به تدریج از سبد مصرف و سفره اقشار متوسط به پائین جامعه حذف شده است.

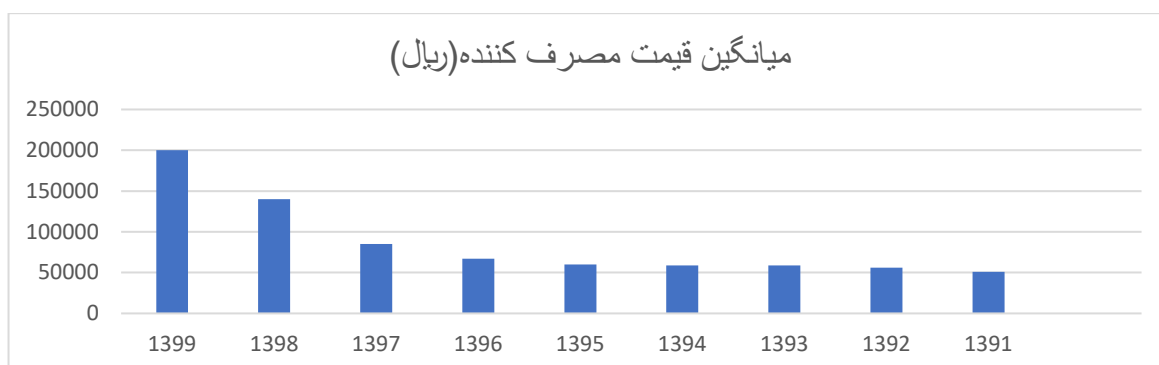

سال	میانگین قیمت خرید هر کیلو ماهی (ریال)
چهار ماه اول سال ۱۳۹۹	۲۹۷,۳۵۸
۱۳۹۸	۲۰۲,۲۰۷
۱۳۹۷	۸۸,۳۳۷
۱۳۹۶	۷۸,۶۹۲
۱۳۹۵	۵۹,۷۱۲
۱۳۹۴	۵۴,۷۳۳
۱۳۹۳	۶۱,۶۶۳

(جدول شماره ۲)

سال	میانگین قیمت مصرف کننده (ریال)
۱۳۹۹	۲۰۰۰۰۰
۱۳۹۸	۱۴۰۰۰۰
۱۳۹۷	۸۵۰۰۰
۱۳۹۶	۶۷۰۰۰
۱۳۹۵	۶۰۰۰۰
۱۳۹۴	۵۹۰۰۰
۱۳۹۳	۵۹۰۰۰
۱۳۹۲	۵۶۰۰۰
۱۳۹۱	۵۱۰۰۰

(جدول شماره ۳)

«تسهیل واردات تون ماهیان : کلید حل مشکل»

میزان واردات انواع تون ماهیان طی سالهای ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۸

سال	مقدار(تن)	ارزش (دلار)
۱۳۹۲	۲۸,۸۳۵	۵۷,۴۴۷,۶۸۸
۱۳۹۳	۴۸,۹۴۵	۹۹,۵۶۳,۸۱۳
۱۳۹۴	۴۰,۲۵۵	۷۲,۰۶۹,۶۳۴
۱۳۹۵	۵۴,۶۸۹	۹۷,۱۳۲,۳۳۴
۱۳۹۶	۳۶,۲۰۷	۶۴,۷۰۰,۸۲۴
۱۳۹۷	۲۰,۳۸۲	۳۷,۹۴۸,۱۱۶
۱۳۹۸	۲۲,۰۳۲	۴۲,۱۳۹,۰۱۱
جمع کل	۲۵۱,۳۴۵	۴۷۱,۰۰۱,۴۲۰

(جدول شماره ۴)

با توجه به جدول شماره ۴ و با مقایسه آمار و اطلاعات موجود در جداول شماره ۳ و ۲ به راحتی می توان دریافت که بین میزان تولید سالانه و سرانه مصرف کنسرو ماهی در کشور و قیمت ماهی تون و قیمت مصرف کننده کنسرو ماهی و میزان واردات تون ماهیان ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد. چنانچه ملاحظه می شود در سالهای ۹۴،۹۳ و ۹۵ که میزان واردات تون ماهیان بیشتر بوده، قیمت ماهی تون و قیمت مصرف کننده کنسرو ماهی تون نیز ثبات نسبی بیشتری داشته است. اما از سال ۹۷ به بعد، علی رغم تخصیص ارز قابل توجهی به واردات گوشت و نهاده های مرغ، واردات تون ماهیان مورد بی مهری واقع شده و به دلیل کاهش میزان واردات تون ماهیان و عدم تخصیص ارز با قیمت مناسب، شاهد تلاطم بی سابقه ای در قیمت ماهی تون و در نتیجه افزایش قیمت مصرف کننده کنسرو ماهی تون بوده ایم.

به عبارت دیگر میزان واردات تون ماهیان، نقش بسیار تعیین کننده ای در تعادل بازار و تثبیت قیمت ماهی تون و در نتیجه قیمت مصرف کننده کنسرو ماهی تون ایفا می نماید که این امر خود به رونق این صنعت و حفظ اشتغال موجود و نیز دسترسی اقشار فرودست جامعه به غذائی کامل و سرشار از پروتئین خواهد انجامید. بنابراین ضروری است که در زمینه تسهیل واردات تون ماهیان و حتی الامکان با نرخ ارز مناسب، تمهیدات و اقدامات ویژه ای صورت پذیرد.

«تراز تجاری صنعت آبزیان در کشور مثبت است»

بر اساس جداول شماره ۵ و ۶ ارزش صادرات آبزیان در سالهای ۹۷ و ۹۸ به ترتیب ۷/۵ و ۵/۵ برابر ارزش واردات آبزیان بوده و ارزش واردات تون ماهیان طی این سالها حدود یک سیزدهم ارزش صادرات آبزیان کشور بوده است. بنابراین ملاحظه می شود در صورتیکه حدود یک دهم ارزش صادرات آبزیان کشور صرف واردات تون ماهیان گردد این صنعت تا حدود زیادی از بحران پیش رو رهایی خواهد یافت.

میزان و ارزش محصولات وارداتی آبزیان طی سالهای ۹۷ و ۹۸

ردیف	انواع محصولات وارداتی	۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷				۱۲ ماهه سال ۱۳۹۸				درصد تغییرات	
		وزن (تن)	ارزش (دلار)	سهم محصولات (درصد)		وزن (تن)	ارزش (دلار)	سهم محصولات (درصد)			
				وزن	ارزش			وزن	ارزش		
۱	ماهیان زینتی	۱۳۳	۷۷۲۴۸۸	۰/۶	۰/۶	۸۶	۸۱۷۸۹۳	۰/۳	۱/۲	۵۴	-۵
۲	انواع ماهیان	۳۹۹۶	۸۹۹۷۶۷۷	۲۶/۱	۱۶/۱	۲۸۳۱	۱۰۶۰۵۹۰۱	۹/۲	۱۵/۱	۴۱	-۱۵
۳	ماهیان تون	۲۱۹۷۹	۴۱۷۳۹۰۱۱	۶۶/۳	۲۲/۳	۲۰۳۸۲	۳۷۹۴۸۱۱۶	۶۶/۵	۵۴	۷	۹
۴	ماهی قزا آلا تخم چشم زده	۴۶	۷۹۲۲۴۳۹	۰/۲	۵	۳۰	۵۸۷۴۱۱۵	۰/۱	۸/۴	۵۳	۳۴
۵	میگو مولد	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۶	سایر آبزیان	۳۶۹	۴۱۸۱۶۵۹	۱/۲	۲/۴	۳۳۱	۲۳۶۴۱۲۵	۱/۱	۳/۴	۱۱	۷۶
۷	انواع کنسرو	-	-	-	-	۰	۹۲۰	۰	۰	-	-
۸	پودر ماهی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۹	خوراک آبزیان	۳۰۹۰	۱۸۲۳۵۹۸۵	۵/۲	۳۲/۵	۶۸۹۵	۱۰۴۷۵۴۹۰	۲۲/۵	۱۴/۹	-۵۵	۷۴
۱۰	آگار آگار	۱۶۶	۱۹۹۶۷۳۴	۰/۴	۱/۴	۴۴	۹۷۳۵۷۹	۰/۱	۱/۴	۲۷۷	۱۰۵
۱۱	تخم لارو بچه ماهی	۱۹	۸۶۸۸۴۲۱	۰/۱	۱۹/۶	۲۸	۱۱۶۹۳۰۹	۰/۱	۱/۷	-۳۲	۶۴۳
	جمع کل	۲۹۷۹۸	۹۸۳۴۱۸۲۷	۱۰۰	۱۰۰	۳۰۶۲۷	۷۰۲۲۹۴۴۸	۱۰۰	۱۰۰	-۲	۴۰

(جدول شماره ۵)

«به خاطر یک مشت دلار.....»

در سال ۹۸ و در شرایط سخت تحریم اقتصادی کشور، ارزش صادرات آبزیان بالغ بر ۵۰۰ میلیون دلار بوده است که اگر با برنامه ریزی دقیق حدود یک دهم آن یعنی تنها ۵۰ میلیون دلار در سال ۹۹ به واردات تون ماهیان اختصاص می یافت، صنعت کنسرو ماهی در چنین بحران عظیمی گرفتار نمی شد.

نکته مهم دیگر آنکه در همین شرایط دشوار ارزش صادرات کنسرو ماهی در سال ۹۷ بیش از ۱۸ میلیون دلار و در سال ۹۸ حدود ۱۵ میلیون دلار بوده است.

میزان و ارزش محصولات صادراتی آبزیان طی سالهای ۹۷ و ۹۸

ردیف	انواع محصولات صادراتی	۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷				۱۲ ماهه سال ۱۳۹۸				درصد تغییرات
		وزن (تن)	ارزش (دلار)	سهم محصولات (درصد)		وزن (تن)	ارزش (دلار)	سهم محصولات (درصد)		
				وزن	ارزش			وزن	ارزش	
۱	ماهیان زینتی	۱۵۳	۲۶۷۷۵۰۰	۱	۰/۴	۱۴۱	۲۵۰۹۸۰۰	۰/۱	۰/۴۸	۶
۲	انواع ماهیان	۸۸۶۵۰	۳۱۹۱۴۰۰۰	۶۰	۵۹	۷۷۴۱۸	۲۸۱۰۲۷۳۴۰	۵۴/۱	۵۳/۱۹	۱۳
۳	خانواده ماهیان تون	۶۶۸۳	۱۹۰۴۶۵۵۰	۴	۳/۵	۴۰۲۳	۱۱۴۶۵۵۵۰	۲/۸	۲/۱	۶۶
۴	میگو	۲۹۳۰۳	۱۴۶۵۱۵۰۰۰	۲۰	۲۷/۱	۳۱۸۸۵	۱۵۹۱۰۶۱۵۰	۲۲/۳	۳۰/۱	-۷
۵	سایر آبزیان	۳۵۱۳	۱۲۲۹۵۵۰۰	۲	۲/۲	۱۴۵۱۹	۵۱۲۵۲۰۷۰	۱۰/۱	۹/۷	-۷۶
۶	انواع کنسرو	۳۱۱۵	۱۴۹۵۲۰۰۰	۲	۲/۷	۳۸۱۰	۱۸۳۶۴۲۰۰	۲/۷	۳/۴	-۱۸
۷	خاویار	۰/۸۲۲	۱۷۶۴۰۱۲	۰	۰/۳	۰/۳۸	۸۱۵۸۱۰	۰	۰/۱	۱۱۶
۸	پودر ماهی	-	-	-	-	۲	۲۰۶۰	۰	۰	-
۹	خوراک آبزیان	۱۴۵۴۰	۴۶۹۸۸۱۸	۹	۰/۸	۱۱۲۰۴	۳۴۷۳۲۴۰	۷/۸	۰/۶	۳۵
۱۰	قزل آلا برای اصلاح نژاد و تکثیر و پرورش	۷	۳۷۸۷۹	۰	۰	۵	۳۲۴۵۰	۰	۰/۰۱	۱۶
۱۱	سایر ماهی های قزل آلا بجز برای اصلاح نژاد و تکثیر و پرورش و تخم چشم زده	-	-	-	-	۹۶	۲۹۰۸۸۰	۰/۱	۰/۰۶	-
۱۲	تخم لارو و بچه ماهی	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع کل		۱۴۵۹۶۵	۵۳۸۹۰۶۳۴۲	۱۰۰	۱۰۰	۱۴۳۱۰۳۳۸	۵۲۸۳۳۹۵۵۱	۱۰۰	۱۰۰	۱

(جدول شماره ۶)

«وضعیت صید داخلی تون ماهیان»

بر اساس آمارهای موجود حدود ۱۰۰۰ شناور صیادی در زمینه صید تون ماهیان در کشور وجود دارد که البته تعدادی از این شناور ها به دلایل مختلف از چرخه فعالیت خارج شده است.

بر اساس گزارش معتبر و دقیق معاونت صید اداره کل شیلات چابهار در سال ۱۳۹۸ در مرحله اول صید در این سال تعداد ۳۴۰ شناور یخی و تعداد ۴۳۶ شناور برودتی اقدام به صید و تخلیه ماهی در بنادر استان سیستان و بلوچستان نموده اند. به این ترتیب تعداد شناورهای فعال در مرحله اول صید سال ۱۳۹۸ حدود ۷۷۶ شناور بوده است که شناورهای یخی با متوسط صید ۲۰ تن و شناورهای برودتی با متوسط صید ۵۰ تن جمعاً در مرحله اول صید این سال ۲۸۶۰۰ تن ماهی تون صید کرده اند. این آمار در مرحله دوم صید در سال ۱۳۹۸ به ۲۷۰ شناور یخی با متوسط صید ۱۵ تن و ۳۸۷ شناور برودتی با متوسط صید ۳۰ تن کاهش یافته است. بنابراین در مرحله دوم صید سال ۱۳۹۸ تعداد ۶۵۷ شناور، حدود ۱۵۶۰۰ تن ماهی صید کرده اند. همچنین برآورد میزان صید تون ماهیان در مرحله سوم این فصل صید حدود ۱۶۰۰۰ تن بوده است. بنابراین در خوشبینانه ترین حالت حدود ۷۰ هزار تن ماهی تون در فصل صید ۹۸-۹۹ صید شده و این در حالی است که سازمان شیلات ایران سالانه میزان صید داخلی تون ماهیان را بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ هزار تن برآورد می نماید.

برآورد مرحله سوم صید انتهای ۹۸ و ابتدای ۹۹		مرحله دوم صید سال ۱۳۹۸		مرحله اول صید سال ۱۳۹۸		
متوسط صید	تعداد	متوسط صید	تعداد	متوسط صید	تعداد	
—	—	۱۵	۲۷۰	۲۰	۳۴۰	شناور یخی
—	—	۳۰	۳۸۷	۵۰	۴۳۶	شناور برودتی
۱۶۰۰۰	—	۱۵۶۶۰	۶۵۷	۲۸۶۰۰	۷۷۶	جمع

(جدول شماره ۷)

«لزوم سامان بخشی صید داخل»

کشور عزیزمان ایران بواسطه دسترسی به آبهای آزاد بویژه دریای عمان و اقیانوس هند، از فرصت بسیار خوبی جهت بهره برداری از منابع طبیعی تون ماهیان برخوردار است اما شوربختانه از این فرصت طلائی خداداد، به دلیل عدم رشد و توسعه صنعت صید و صیادی کشور نتوانسته ایم به شکل شایسته ای بهره ببریم. ایران از جمله معدود کشورهای دنیاست که از روش سنتی و قدیمی گوشگیر جهت صید تون ماهیان بهره می برد. این روش صید در دنیا منسوخ شده و جای خود را به روش های نوین صید همچون پرساین، لانگ لاین و یا قلاب داده است. روش صید گوشگیر به دلیل ماندن ماهی در تورهای انتظاری، افت کیفی ماهی را در پی خواهد داشت.

تعدادی از شناورهای صیادی که به شناورهای برودتی معروف هستند به تجهیزات انجماد ماهی مجهز هستند که البته در اغلب موارد از ظرفیت و کارایی لازم برخوردار نمی باشند این امر نیز عامل مهم دیگری در افت کیفیت و ایجاد فساد در تون ماهیان صید داخل محسوب می شود.

همچنین هیچ روش مؤثری از سوی سازمان شیلات ایران و سازمان دامپزشکی کشور به منظور کنترل کیفیت و سلامت تون ماهیان صید داخل وجود ندارد که این عدم نظارت خود به مشکلات کمی و کیفی محصولات این صید دامن می زند.

یادآور می شود کلیه شناورهای صیادی از تسهیلات ویژه سهمیه سوخت یارانه ای با قیمت بسیار پائین و معادل تقریبی یک پنجم قیمت جهانی برخوردار می باشند که گاهی مابه التفاوت نرخ سوخت چنان جذابیت سودی دارد که با ایجاد وسوسه قاچاق سوخت به کشورهای همسایه، می تواند بر کاهش میزان صید اثر بگذارد.

بنابراین سامان بخشی کمی و کیفی صید داخلی تون ماهیان از طریق ایجاد یک سامانه جامع برای کنترل و جلوگیری از هدر رفت منابع ریالی، ارزی و سرمایه انسانی کشور از جمله مهمترین مطالبات صنعت کنسرو ماهی از متولیان مربوطه می باشد. بدین منظور توجه به موارد زیر می تواند راهگشا باشد:

- ارائه تسهیلات ارزان قیمت به منظور تأمین شناورهای صیادی پرساینر
- ترویج روش صید لانگ لاین
- افزایش ظرفیت تونل های انجماد شناورهای برودتی متناسب با ظرفیت صید
- بروز رسانی تجهیزات انجماد تونل های انجماد و انبارهای سرد شناورها و تجهیز آنها به ترموگراف
- تجهیز شناورهای برودتی به موتور محرکه با قدرت بیشتر که امکان افزایش مراحل صید در یک فصل را فراهم سازد از جمله امکان صید در فصل مونسون
- در صورت امکان استفاده از شناورهای جمع آوری در دریا به منظور به حداقل رساندن رفت و آمد شناورهای صیادی
- آموزش ناخدا و خدمه شناورها در زمینه بهینه سازی روشهای صید و انجماد
- کنترل و ردیابی کمی و کیفی محصول ماهی شناورها و بهره گیری از مکانسیم تشویق و تنبیه در این خصوص

«بهره گیری از ظرفیت صادرات کنسرو ماهی»

موقعیت جغرافیایی ایران و دسترسی به آبهای آزاد و زیستگاه اصلی تون ماهیان، مزیت رقابتی قابل توجهی در سطح منطقه برای ایران ایجاد نموده است تا با بهره گیری از این مزیت رقابتی در زمینه صادرات کنسرو ماهی به کشورهای منطقه فعالانه تر عمل نماید. بازار مصرف کشورهای همسایه مانند عراق، افغانستان، ترکیه و کشورهای تازه استقلال یافته حاشیه شمالی کشور با جمعیتی بالغ بر ۵۰۰ میلیون نفر، فرصت بی نظیری برای صادرات کنسرو ماهی فراهم نموده است که می توان با برنامه ریزی دقیق و با توجه به نزدیکی فرهنگی با مردم این مناطق و مطلوب بودن طعم کنسرو ماهی کشور از این فرصت به بهترین نحو ممکن بهره برد.

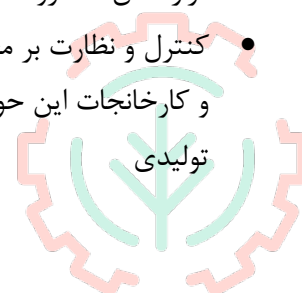
هزینه حمل از ایران تا این بازارهای هدف نیز بسیار مقرون به صرفه تر از سایر تولیدکنندگان آسیای دور می باشد. با توجه به کاهش ارزش پول ملی، استفاده بهینه از ظرفیت صادرات کنسرو ماهی، تنها مجالی است که می تواند تهدید فعلی را به فرصتی بی بدیل تبدیل نماید.

«راهکارهای عملیاتی نجات صنعت کنسرو ماهی کشور»

- تسهیل واردات تون ماهیان و در صورت امکان تخصیص ارز با قیمت ارزانتر از بازار آزاد
- سامان بخشی صید داخلی تون ماهیان از لحاظ کمی و کیفی از طریق ایجاد سامانه جامع ردیابی تون ماهیان
- کنترل و نظارت بر قیمت تون ماهیان صید داخل با توجه به تخصیص سوخت یارانه ای به شناورهای صیادی
- با توجه به افزایش قیمت دلار، اتخاذ تدابیر پیشگیرانه به منظور جلوگیری از فروش ماهی تون در دریا
- تقویت ناوگان پرساینر به منظور استفاده بهینه از سهمیه ایران در آبهای بین المللی
- تلاش در جهت پیشگیری از افزایش قیمت تمام شده و قیمت مصرف کننده کنسرو ماهی به منظور پیشگیری از خروج این کالا از سبد مصرف کالا در اقشار متوسط به پائین جامعه
- کوشش در جهت ترویج مصرف کنسرو ماهی در جامعه از طریق آگاهی بخشی در خصوص سالم بودن این محصول و عدم نیاز به استفاده از مواد نگهدارنده
- با توجه به طعم خوشایند و دلپذیر کنسرو ماهی تون ساخت ایران و با توجه به کاهش ارزش پول ملی، استفاده بهینه از فرصت صادرات کنسرو ماهی تون
- قرار دادن کنسرو ماهی در سبد کالای حمایتی دولت به اقشار آسیب پذیر
- کنترل و نظارت بر محصولات کنسرو ماهی کشور از نظر کیفیت و سلامت و حتی الامکان رتبه بندی صنایع و کارخانجات این حوزه بر اساس رعایت اصول GMP و استانداردهای ملی و بین المللی و کیفیت محصولات تولیدی

صنایع کنسرو ایران

در پایان از تمامی دوستانی که ما را در تهیه این گزارش یاری دادند سپاسگزار می کنیم.

دفتر بهبود کیفیت سازمان شیلات ایران: آقایان دکتر گلشاهی، مهندس صفی یاری و مهندس قربانی

اداره کل شیلات چابهار: آقایان مهندس دائمی و مهندس امیری

اتحادیه تولید و تجارت آبزیان: آقایان مهندس معصومی، دکتر خدائی، مهندس بابائی و مهندس شریعتی

آقایان مهاجر، فضلی، پرتو، بردستانی و .....

پایان